

بررسی نسخ مراکز بهداشتی درمانی شش ماهه دوم سال ۹۱

دکتر مریم نفیسی، مریم عمرانی، دکتر احمد رضا فرسار

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

خلاصه

مقدمه

امروزه یکی از مشکلات بزرگ سیستم‌های سلامت دنیا، استفاده غیرمنطقی از داروها می‌باشد. وضعیت دارو و کمبودهای آن از مشکلات اساسی مردم به شمار می‌آید و یکی از علل مهم آن فرهنگ غلط نسخه‌نویسی می‌باشد. با توجه به این که پزشکان صادرکننده نسخه هستند یکی از مستندترین راه‌های بررسی نظارت بر نحوه نسخه‌نویسی پزشکان تحت پوشش، نسخ دارویی به صورت فصلی بررسی و نتایج حاصل از آن به اطلاع پزشکان مربوط می‌رسد.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نوع توصیفی می‌باشد که بر روی پزشکان مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در شش ماهه اول سال ۱۳۹۱ انجام گرفته است. ابزار گردآوری اطلاعات، فرم‌های «بررسی میانگین قیمت و تعداد اقلام دارویی تجویزی پزشک» و «بررسی عملکرد مراکز بهداشتی درمانی» است که به صورت فصلی جمع‌آوری می‌گردند.

یافته‌ها

اطلاعات مربوط به شاخص‌های میانگین اقلام، میانگین قیمت یک نسخه (صرفاً نسخ بیمه) و درصد نسخ تجویز

شده دارای بیش از ۳ قلم دارو، برای هر پزشک جمع‌آوری گردید. سپس، شاخص‌های تجویز دارو به تفکیک هر مرکز محاسبه شده است. کمترین میانگین اقلام تجویزی به ترتیب در سه ماهه اول و دوم سال $۰/۴۲ \pm ۲/۵۶$ و $۰/۳۵ \pm ۲/۴۷$ و میانگین قیمت یک نسخه به ترتیب در سه ماهه اول و دوم سال ۲۶,۴۴۷ و ۲۵,۶۰۸ ریال می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از راه‌کارهای بررسی الگوی تجویز دارو، ارزیابی نسخه است. بدین منظور در دو مرحله ۱۲,۲۹۵ نسخه تجویزی پزشک مراکز بهداشتی - درمانی تابعه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از جهت الگوی تجویز دارو مورد ارزیابی قرار داده‌ایم. در سه ماهه اول سال، ۴۱ درصد از پزشکان منتخب میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد (در ۵۰ نسخه انتخابی‌شان) داشته‌اند. این میزان در سه ماهه دوم سال به ۵۰ درصد می‌رسد. شاخص میانگین اقلام تجویزی بالای ۳ قلم تجویزی توسط پزشکان شاغل در مراکز تابعه دارای روند روبه کاهش ۳۰ درصدی شاخص فوق در فصل دوم سال نسبت به فصل قبل می‌باشد.

در فصل دوم سال نسبت به زمان مشابه فصل قبل وضعیت شاخص‌های تجویز دارو «میانگین اقلام» و «میانگین قیمت تجویزی» بیش از ۹۰ درصد و شاخص «درصد نسخ تجویز شده دارای بیش از ۳ قلم دارو» بیش از ۶۰ درصد بهبود یافته است. یقین داریم با کاهش تجویز دارو از بروز عوارض دارویی نیز کاسته خواهد شد.

واژگان کلیدی

تجویز منطقی، مصرف دارو، الگوی نسخه‌نویسی

■ مقدمه

دارو به‌عنوان کالایی استراتژیک رابطه مستقیمی با سلامتی مردم دارد. یکی از مسایل بسیار مهم و حیاتی در سلامت مردم هر کشور، تجویز و مصرف داروها می‌باشد. عوامل متعددی بر تجویز و مصرف منطقی دارو تأثیرگذار است که یک عامل آن پزشک می‌باشد. با توجه به این که پزشکان صادرکننده نسخه هستند، یکی از مستندترین راه‌های بررسی الگوی تجویز دارو ارزیابی نسخه‌های پزشکان است. فرهنگ غلط نسخه‌نویسی و مصرف غیر منطقی دارو پیامدهای منفی چون کاهش اثر واقعی دارو، افزایش میزان

عوارض جانبی دارو، از بین رفتن منابع تأمین دارو و ... را در پی خواهد داشت. بنابراین، آموزش پزشکان در زمینه تجویز منطقی داروها و رعایت نکات ضروری در نسخه‌نویسی، افزایش ارتباط حرفه‌ای پزشک و داروساز و سرانجام فعال نمودن کمیته‌های بررسی نسخ از جمله راه کارها در راستای اصلاح فرهنگ فعلی مصرف دارو در کشور می‌باشد. یقین داریم با کاهش تجویز دارو از بروز عوارض دارویی نیز کاسته خواهد شد. برای نیل بدین هدف نسخ پزشکان مراکز بهداشتی درمانی تابعه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از جهت الگوی تجویز دارو مورد ارزیابی قرار دادیم.

■ مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نوع توصیفی می‌باشد که بر روی پزشکان مراکز بهداشتی - درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در شش ماهه دوم سال ۱۳۹۱ انجام گرفته است. در ابتدا در هر مرکز بهداشتی - درمانی، تعدادی از نسخ پزشکان مورد ارزیابی قرار گرفته، سپس به صورت سه و شش ماهه از نقطه نظر نحوه توزیع میانگین اقلام و میانگین قیمت اقلام تجویزی پزشکان در هر نسخه به تفکیک جنس بررسی گردیده‌اند. ابزار گردآوری اطلاعات، فرم «بررسی میانگین قیمت و تعداد اقلام دارویی تجویزی پزشک» است که به صورت فصلی جمع‌آوری می‌گردند. اطلاعات فرم‌ها استخراج و بررسی‌های لازم روی شاخص‌های میانگین اقلام، میانگین قیمت یک نسخه (صرفاً نسخ بیمه) و درصد نسخ تجویز شده دارای بیش از ۳ قلم دارو، برای هر پزشک جمع‌آوری سپس با استفاده از نرم افزارهای Exell 2007 و SPSS 15.0 شاخص‌های تجویز دارو به تفکیک هر مرکز محاسبه شده است.

■ یافته‌ها

در این مطالعه، تعداد ۱۲۹۲۴ نسخه دارویی مربوط به ۲۵۴ پزشک مرکز بهداشتی - درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به صورت مقایسه‌ای فصول پاییز و زمستان مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در مرحله نخست در هر مرکز بهداشتی درمانی ۵۰ نسخه از نسخ پزشکان به صورت تصادفی انتخاب و سپس شاخص میانگین اقلام تجویزی

و نیز شاخص میانگین قیمت یک نسخه در هر مرکز برحسب جنس محاسبه و مقدار میانگین اقلام و قیمت تجویزیشان به دسته‌های چهارگانه‌ای گروه‌بندی شده است.

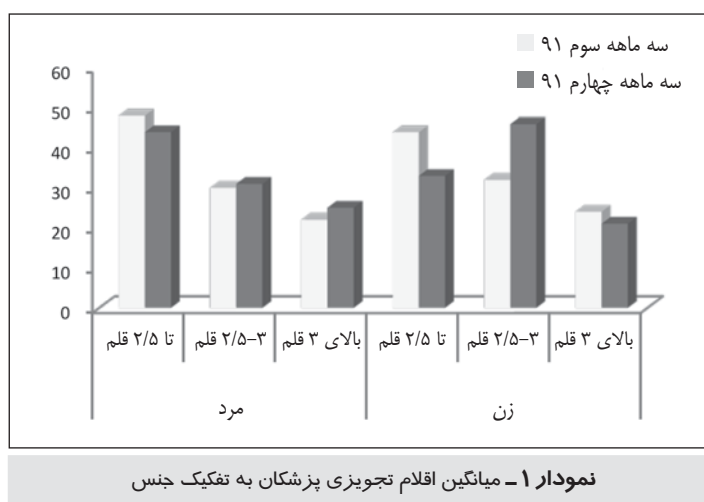
براساس نتایج به دست آمده، درمیان مراکز و شبکه‌های بهداشتی تحت پوشش شبکه بهداشت رباط کریم پایین‌ترین میانگین اقلام تجویزی را دارا است. با نگاهی اجمالی به جدول (۱) مشخص می‌گردد که در سه ماهه چهارم سال ۹۱، به استثنای مراکز و شبکه‌های بهداشت شرق

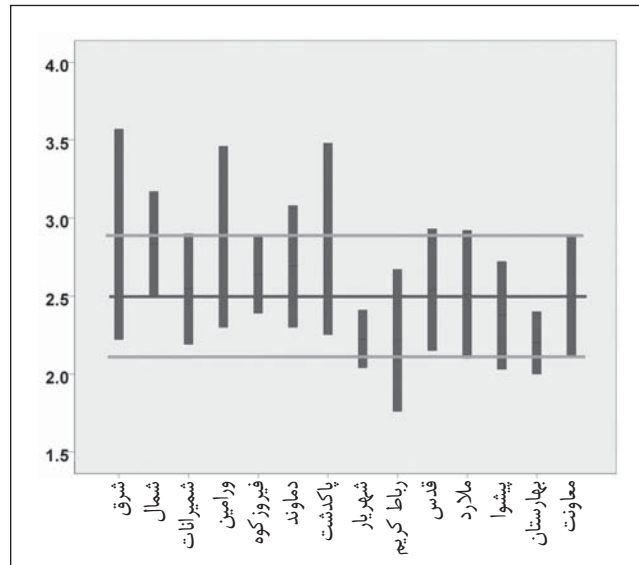
جدول ۱- میانگین اقلام تجویزی در نسخ مورد بررسی (مراکز بهداشتی درمانی تابعه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)

میانگین اقلام تجویزی	سه ماهه سوم ۹۱	سه ماهه چهارم ۹۱
شمال	$2/53 \pm 0/36$	$3/13 \pm 0/31$
شرق	$2/89 \pm 0/69$	$2/89 \pm 0/66$
شمیرانات	$2/48 \pm 0/32$	$2/60 \pm 0/39$
پاکدشت	$2/93 \pm 0/61$	$2/84 \pm 0/58$
دماوند	$2/60 \pm 0/44$	$2/78 \pm 0/34$
فیروزکوه	$2/57 \pm 0/36$	$2/71 \pm 0/14$
ورامین	$2/89 \pm 0/47$	$2/86 \pm 0/69$
قدس	$2/37 \pm 0/44$	$2/71 \pm 0/34$
ملارد	$2/42 \pm 0/38$	$2/60 \pm 0/44$
شهریار	$2/24 \pm 0/21$	$2/21 \pm 0/16$
رباط کریم	$2/17 \pm 0/51$	$2/25 \pm 0/40$
بهارستان	$2/12 \pm 0/25$	$2/28 \pm 0/15$
پیشوا	$2/57 \pm 0/38$	$2/18 \pm 0/31$

میانگین (۲/۵-۳) قلم می‌نمایند. ۲۲ درصد پزشکان مونث و ۲۳ درصد پزشکان مذکر میانگین اقلام تجویزی بالای ۳ قلم را دارا می‌باشند. نتایج حاکی از آن است که تمام پزشکان شبکه‌های بهداشت شهرستان شهریار میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد دارند. این در حالی است که شبکه بهداشت ورامین کمترین میزان نسخه‌نویسی استاندارد توسط پزشکان را دارا می‌باشند. حدود ۶ درصد پزشکان شرق و پاکدشت و کمتر از ۱۰ درصد پزشکان شمال و ورامین میانگین اقلام تجویزی بالاتر از ۴ قلم دارند. بیشترین درصد پزشکان با میانگین اقلام (۲/۵-۳) قلم، به ترتیب مربوط به شبکه‌های بهداشت فیروزکوه، قدس و دماوند و در رده ۳-۳/۹ قلم، به ترتیب متعلق به مراکز و شبکه‌های بهداشت شرق و ورامین می‌باشد. درصد پزشکان مذکر و مونث با میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد در سه ماهه چهارم سال نسبت به زمان مشابه فصل

پاکدشت، ورامین، شهریار و پیشوا که کاهش میانگین اقلام تجویزی پزشکان این شبکه‌ها قابل محسوس می‌باشد، در سایر مراکز و شبکه‌ها شاهد افزایش شاخص میانگین اقلام تجویزی می‌باشیم. در بررسی انجام شده روی نحوه توزیع میانگین اقلام تجویزی پزشکان، در هریک از مراکز و شبکه‌ها در شش ماهه اول سال، درصد تعلق پزشک به رده‌های «در حد استاندارد»، «۲/۵-۳ قلم»، «۳-۳/۹ قلم» و «بالاتر از ۴ قلم» برحسب جنس مورد بررسی قرار گرفته است. در میان پزشکان مراکز و شبکه‌های شمال، شرق شمیرانات، پاکدشت، دماوند، ملارد، پیشوا و ورامین دارای میانگین اقلام بالای ۳ (۳-۵ قلم) می‌باشند. در سطح معاونت ۳۸ درصد پزشکان مونث، ۴۶ درصد پزشکان مذکر دارای میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد ۳۱ درصد پزشکان مذکر و ۳۹ درصد پزشکان مونث اقدام به تجویز دارو با





نمودار ۲ - حدود بالا و پایین میانگین اقلام تجویزی
(با احتساب انحراف استاندارد « میانگین $\pm$ sd »)

درصدی و در رباط کریم و بهارستان کاهش ۳۳ درصدی داشته است. درصد پزشکان با «میانگین اقلام تجویزی (۲/۵-۳) قلم» در شرق، شمیرانات دماوند، فیروزکوه، رباط کریم و بهارستان در فصل زمستان نسبت به فصل پاییز افزایش یافته است. درصد پزشکان با «میانگین (۳-۳/۹) قلم» در مراکز و شبکه‌های شمال، شمیرانات، ورامین و ملارد افزایش و در مقابل در شرق، پاکدشت دماوند و پیشوا کاهش یافته است. در نهایت، درصد پزشکان با «میانگین اقلام تجویزی بالای ۴ قلم» در مرکز بهداشت شمال ۲۰ درصد افزایش یافته است. با در نظر گرفتن حدود بالا و پایین میانگین اقلام معاونت واضح است حد بالای میانگین اقلام مراکز و شبکه‌های بهداشت شرق، شمال

قبل کاهش یافته است. درصد پزشکان مونث دارای میانگین اقلام تجویزی «۲/۵-۳ قلم» در سه ماهه چهارم سال نسبت به سه ماهه سوم دارای رشد ۱۵ درصدی می‌باشد. درصد پزشکان دارای بیش از ۳ قلم داروی تجویزی در هر دو جنس تغییر خاصی نداشته است (نمودار ۱).

در بررسی میانگین اقلام تجویزی پزشکان مراکز بهداشتی درمانی تابعه در فصل بهار و تابستان، درمی‌یابیم که در سه ماهه چهارم سال میزان پزشکان با «میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد» در شبکه‌های بهداشت پاکدشت ورامین، قدس، شهریار و پیشوا نسبت به سه ماهه سوم رشد صعودی داشته است. در مقابل، شاخص فوق در شبکه بهداشت فیروزکوه کاهش ۶۰

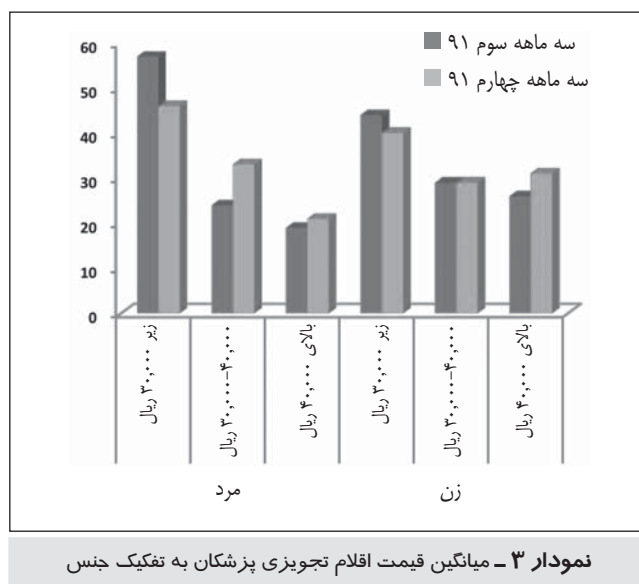
گرفته است. در این میان، به جز شبکه‌های دماوند فیروزکوه، رباط کریم و بهارستان سایر مراکز و شبکه‌ها دارای میانگین قیمت بالای ۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشند.

در سطح معاونت ۴۲ درصد پزشکان مونث و ۵۲ درصد پزشکان مذکر دارای میانگین قیمت اقلام تجویزی زیر ۳۰,۰۰۰ ریال و ۲۸ درصد پزشکان مذکر و مونث اقدام به تجویز دارو با میانگین قیمت ۳۰,۰۰۰-۴۰,۰۰۰ ریال می‌نمایند. ۲۹ درصد پزشکان مونث و ۲۰ درصد پزشکان مذکر میانگین قیمت اقلام تجویزی بالای ۴۰,۰۰۰ ریال را دارا می‌باشند.

نتایج حاکی از آن است که ۱۰۰ درصد کلیه پزشکان شبکه بهداشت رباط کریم و ۱۰۰ درصد پزشکان مذکر شبکه قدس اقدام به تجویز اقلام

ورامین، دماوند و پاکدشت تفاوت معنی داری با حد بالایی میانگین معاونت دارند. حدود بالا و پایین میانگین اقلام تجویزی پزشکان شبکه‌های بهداشت قدس و ملارد بسیار نزدیک به حدود بالا و پایین میانگین اقلام تجویزی پزشکان شاغل در شبکه‌های بهداشت شهریار و بهارستان پایین تراز حد استاندارد ۲/۵ می‌باشد که این امر بیانگر پایین بودن نسبی تعداد اقلام تجویزی پزشکان مربوط می‌باشد (نمودار ۲).

در بررسی انجام شده روی نحوه توزیع میانگین قیمت اقلام تجویزی پزشکان، این شاخص در رده‌های «زیر ۳۰,۰۰۰ ریال»، «۳۰,۰۰۰-۴۰,۰۰۰ ریال»، «۴۰,۰۰۰-۵۰,۰۰۰ ریال» و «بالای ۵۰,۰۰۰ ریال» برحسب جنس مورد بررسی قرار



جدول ۲ - شاخص‌های تجویز دارو در معاونت بهداشتی
شش ماهه دوم ۹۱

شاخص	فصل	
	پاییز	زمستان
میانگین اقلام تجویزی هر نسخه	۲/۵۲	۲/۶۲
میانگین قیمت یک نسخه (ریال)	۳۱,۸۱۲	۳۴,۲۸۹
درصد پزشکان دارای نسخ تجویز شده با بیش از ۳ قلم دارو	۲۳	۲۲

با میانگین قیمت بالاتر از ۵۰,۰۰۰ ریال کرده‌اند. با مقایسه داده‌های استخراج شده درمی‌یابیم، در فصل چهارم سال نسبت به زمان مشابه فصل قبل شاخص‌های تجویز دارو «میانگین اقلام تجویزی هر نسخه» و «میانگین قیمت تجویزی» کمتر از ۸ درصد افت و شاخص «درصد پزشکان دارای نسخ تجویز شده با بیش از ۳ قلم دارو» بیش از ۴ درصد پیشرفت داشته‌اند (جدول ۲).

در شش ماهه دوم سال، حدود نیمی از کل نسخ تجویزی پزشکان مرکز شرق و شبکه‌های پاکدشت و ورامین مربوط به نسخ با بیش از ۳ قلم دارو می‌باشد. پس از آن به ترتیب مرکز بهداشت شمال و شبکه بهداشت دماوند بالاترین درصد نسخ بالای ۳ قلم را دارند. شبکه‌های بهداشت فیروزکوه قدس، شهریار، رباط کریم و بهارستان فاقد نسخ بالای ۳ قلم دارو می‌باشند. در مجموع ۶۱ درصد از کل مراکز و شبکه‌های تحت پوشش معاونت بهداشتی، پزشکان اقدام به تجویز نسخه با بیش از ۳ قلم دارو نموده‌اند (جدول ۳).

با میانگین قیمت زیر ۳۰۰۰۰ ریال نموده‌اند، حال آن‌که ۲۵ درصد پزشکان مرکز بهداشت شرق پایین‌ترین مقدار نسخه‌نویسی با میانگین قیمت زیر ۳۰,۰۰۰ ریال را دارند. بالاترین درصد تجویز دارو با میانگین قیمت اقلام تجویزی ۴۰,۰۰۰-۳۰,۰۰۰ ریال، مربوط به پزشکان شبکه بهداشت پاکدشت می‌باشد. در رده ۵۰,۰۰۰-۴۰,۰۰۰ ریال، به ترتیب مراکز و شبکه‌های شهریار، شمال و شرق بالاترین میزان و رده میانگین اقلام تجویزی بالای ۵۰,۰۰۰ ریال، پزشکان شمیرانات بالاترین میزان تجویز دارو را دارند. درصد پزشکان مذکور و مونث با میانگین قیمت اقلام تجویزی بالای ۵۰,۰۰۰ ریال در فصل زمستان نسبت به فصل پاییز کاهش یافته است. درصد پزشکان مونث با میانگین قیمت اقلام تجویزی بالای ۴۰,۰۰۰ ریال در سه ماهه چهارم رشد صعودی و در پزشکان مذکور تقریباً وضعیت ثابتی دارد (نمودار ۳).

پزشکان مراکز و شبکه‌های شرق، شمیرانات و ملارد در فصول پاییز و زمستان اقدام به تجویز دارو

جدول ۳ - شاخص‌های تجویز دارو شش ماهه دوم ۹۱			
شاخص	میانگین اقلام تجویزی هر نسخه	میانگین قیمت یک نسخه (ریال)	درصد پزشکان دارای نسخ تجویزی با بیش از ۳ قلم دارو
شمال	۲/۸۳	۳۶,۵۲۵	۲۷
شرق	۲/۸۹	۴۰,۹۲۳	۴۷
شمیرانات	۲/۵۴	۳۵,۵۳۹	۹
پاکدشت	۲/۸۹	۳۴,۳۹۶	۴۵
دماوند	۲/۶۹	۲۸,۱۶۷	۱۹
فیروزکوه	۲/۶۴	۳۰,۲۷۱	۰
ورامین	۲/۸۸	۳۴,۳۲۷	۴۵
قدس	۲/۵۴	۳۰,۳۹۴	۰
ملارد	۲/۵۱	۳۰,۶۱۳	۸
شهریار	۲/۲۳	۴۱,۵۸۵	۰
رباط کریم	۲/۲۱	۱۶,۴۴۰	۰
بهارستان	۲/۲۰	۳۳,۵۴۸	۰
پیشوا	۲/۳۸	۳۶,۹۲۷	۹

میانگین قیمت اقلام تجویزی «۳۳,۰۵۰ ریال» می‌باشد که این امر ناشی از پایین بودن نسبی تعداد اقلام تجویزی پزشکان مربوطه می‌باشد (نمودار ۴).

■ بحث

تجویز صحیح و مصرف منطقی دارو یکی از عوامل مهم تأمین‌کننده امنیت سلامت جامعه به شمار می‌رود.

در بررسی که گرجانی، سلیم نژاد و همکاران روی ۵۱ پزشکان عمومی تبریز انجام دادند (۱) شاخص میانگین اقلام تجویزی دارو در هر نسخه

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، حدود بالا و پایین میانگین قیمت اقلام تجویزی پزشکان شاغل در مراکز و شبکه‌های بهداشت ورامین، پاکدشت و بهارستان تقریباً به حدود بالا و پایین میانگین قیمت اقلام تجویزی معاونت نزدیک می‌باشد. حدود بالایی میانگین قیمت اقلام تجویزی پزشکان در مراکز و شبکه‌های بهداشت شمال، شرق شمیرانات، پیشوا و شهریار تفاوت معنی داری با حد بالایی میانگین معاونت دارند. حدود بالا و پایین میانگین اقلام تجویزی پزشکان شاغل در شبکه بهداشت رباط کریم پایین‌تر از حد استاندارد میانه

۳/۸۲ محاسبه شده است (این تحقیق در سایت WHO قابل دسترسی است).

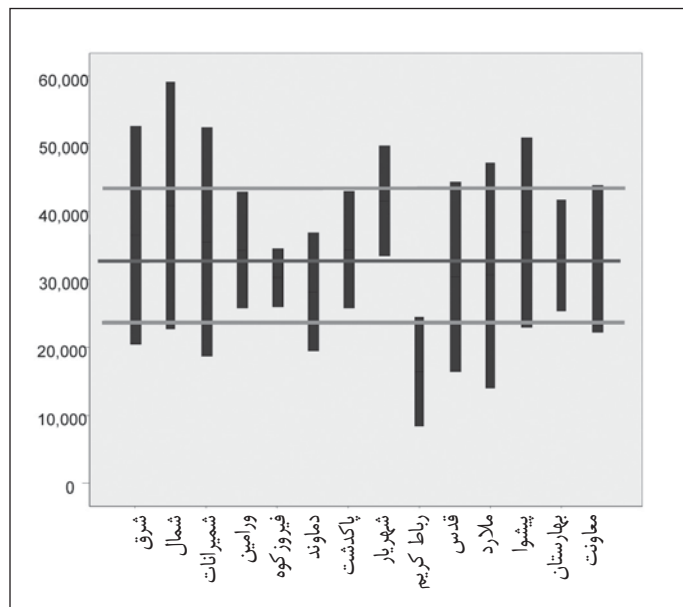
از آنجا که یکی از راهکارهای بررسی الگوی تجویز دارو ارزیابی نسخه است، به بررسی نسخه پزشکان تحت پوشش دانشگاه شهید بهشتی پرداختیم.

در مطالعه حاضر در سه ماهه سوم سال، ۴۴ درصد از پزشکان منتخب میانگین اقلام تجویزی در حد استاندارد (در ۵۰ نسخه انتخابی شان) داشته‌اند، این میزان در سه ماهه چهارم سال ۴۰ درصد می‌باشد. میانگین اقلام تجویزی بالای ۳ قلم پزشکان شاغل در مراکز تابعه معاونت به ترتیب در سه ماهه سوم و چهارم برابر ۲۳ درصد و ۲۲ درصد

می‌باشد. به عبارت دیگر، با روند رو به کاهش ۴ درصدی در تجویز نسخ با بیش از ۳ قلم دارو در فصل پایانی سال روبه‌رو هستیم.

در بررسی به عمل آمده در شش ماهه دوم سال مجموعاً تعداد ۱۹۵۴۱۸ نسخه در داروخانه‌های مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش پیچیده شده است که به ترتیب شبکه‌های پاکدشت، دماوند و شمیرانات بیشترین سهم در این آمار را دارند.

در بررسی که در سال ۸۲ بر روی نسخ مراجعان به داروخانه‌های دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گردید (۲)، در مجموع تعداد ۸۲۹۱ نسخه مورد ارزیابی قرار گرفت و میانگین



نمودار ۴ - حدود بالا و پایین میانگین اقلام تجویزی (با احتساب انحراف استاندارد « میانگین $\pm$ sd »)

و ۳۳,۴۳۰، ۳/۳۲ و ۳۵,۵۷۶ است (۵)، با این وجود باید در جهت اصلاح الگوی نسخه‌نویسی که تاثیر بسیار مهمی در آینده کیفیت بهداشت و درمان جامعه خواهد داشت، تلاش بیشتری صورت گیرد.

■ تقدیر و تشکر

بدین وسیله از کلیه کارشناسان مسؤول دارویی مراکز و شبکه‌ها که ما را در جمع‌آوری اطلاعات یاری نمودند و نیز از راهنمایی‌های جناب آقای دکتر شریف ترکمن‌نژاد معاون محترم فنی معاونت بهداشتی در ارایه این مطالب تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

1. Garjani A. Salimnejad M. Shamsmohamadi M. Effect of interactive group discussion among physicians to promote rational prescribing. East Mediterr J 2009; 15(2): 408-415.

۲. فرزاد نژاد م. بررسی کیفی و کمی نسخ مراجعین به داروخانه‌های تهران. پایان‌نامه جهت دریافت دکتری. تهران: دانشگاه علوم پزشکی تهران؛ ۱۳۸۲.

۳. مقدم نیا ع. زاهدپاشا ی. میربلوکی م. برادران عقیلی م. تحلیل شاخص‌های نسخه‌نویسی از نظر الگوی تجویز دارو در نسخ پزشکان عمومی بابل؛ ۱۳۷۸.

۴. کریمی ا. دودانگه ف. پایان‌نامه جهت دریافت دکتری حرفه‌ای. قزوین: دانشگاه علوم پزشکی قزوین؛ ۱۳۷۸.

5. www.fdo.ir

کل تعداد اقلام دارویی در نسخ مورد مطالعه $2/8 \pm 1/6$ بود.

در بررسی که در سال ۷۸ بر روی شاخص‌های نسخه‌نویسی از نظر الگوی تجویز دارو در نسخ پزشکان عمومی بابل انجام گرفت (۳)، تعداد ۴۰۰۰ نسخه مربوط به ۵۲ پزشک مقطع عمومی مشغول به کار در شهرستان بابل مورد بررسی قرار گرفت. در این مطالعه، میانگین تعداد اقلام دارویی ۴/۵ قلم دارو در هر نسخه بود و در ۳۰/۴ درصد نسخ پزشکان عمومی عدم هماهنگی داروهای تجویزی مشاهده شد.

در بررسی دیگری که در سال ۷۸ بر روی ۲۱۰۰ نسخه پزشکان طرف قرارداد سازمان خدمات درمانی قزوین انجام شد، میانگین اقلام دارویی در کل نسخ $3/549 \pm 1/65$ بود (۴).

■ نتیجه‌گیری

براساس نتایج به‌دست آمده، میانگین اقلام تجویز دارو توسط پزشکان تحت پوشش دانشگاه شهید بهشتی و نیز میانگین قیمت اقلام تجویزی (ریال) از میانگین کشوری پایین‌تر می‌باشد (شاخص‌های میانگین اقلام تجویزی میانگین قیمت اقلام تجویزی (ریال) در هر نسخه در سال‌های ۸۵ و ۸۶ به ترتیب برابر ۳/۴۷ و ۳۴,۷۱۱ و ۳/۴۱